

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE ȘI POLITICE

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 342.98:35.08.(043.2)

MOSTOVEI TATIANA

RESPONSABILITATEA FUNCȚIONARULUI PUBLIC
PRIN PRISMA DEONTOLOGIEI

SPECIALITATEA: 552.02 – DREPT ADMINISTRATIV

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2017

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Drept Public a Universității Libere Internaționale din Moldova

Conducător științific:

Guțuleac Victor, doctor în drept, profesor universitar, specialitatea 552.02 - drept administrativ

Referenți oficiali:

Bîrgău Mihail, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport

Belecciu Ștefan, doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne

Componența Consiliului Științific Specializat:

Cârnaț Teodor, președinte, doctor habilitat, profesor universitar

Țurcan Serghei, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar

Smochină Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Costachi Gheorghe, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Grama Dumitru, doctor în drept, conferențiar cercetător

Cerba Valeriu, doctor în drept

Bantuș Anatol, doctor în drept, profesor universitar

Țapoc Vasile, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar

Susținerea va avea loc la data de 24 februarie 2017 ora 14.00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 18 552.02 - 05 din cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei (mun. Chișinău, bul. Ștefan cel Mare, 1, sala 308).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei, la biblioteca Universității Libere Internaționale din Moldova și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md). Autoreferatul a fost expediat la 20 ianuarie 2017.

Secretar științific al

Consiliului Științific Specializat

ȚURCAN Serghei, doctor în drept, conferențiar universitar

Conducător științific

GUȚULEAC Victor, doctor în drept, profesor universitar

Autor **Tatiana MOSTOVEI**

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Un rol important în modelarea responsabilității funcționarului public pe parcursul desfășurării atribuțiilor funcției publice îi revine istoricului formării serviciului public, precum și cerințelor înaintate, ca rezultat al realităților și evenimentelor desfășurate în diverse perioade de timp.

Perceput ca participant stabil al raportului de administrare, funcționarul public este înzestrat cu drepturi și obligații stabilite întru exercitarea competențelor profesionale. Acesta conștientizează responsabilitatea pe care și-o asumă și răspunderea ce poate surveni. Pe de o parte, există necesitatea respectării normelor juridice ce reglementează conduita profesională a funcționarului public. Pe de altă parte, funcționarul, privit ca reprezentant al puterii executive, va trebui să dea dovadă de un statut moral înalt.

Responsabilitatea este unul dintre calificativele asociate funcției publice, regăsindu-și reflecția conturată în noțiunea funcționarului public și în cerințele bine structurate ale statutului juridic al acestuia. Respectarea normelor de conduită profesională constituie una dintre obligațiile generale ale funcționarilor publici, iar încălcarea acestora este calificată drept abatere cu survenirea răspunderii, ambele reglementate în cadrul statutului juridic al funcționarului public.

Considerăm că actualitatea temei de cercetare este pusă în evidență în special de efectele negative generate de nivelul ridicat al corupției existent în autoritățile și în instituțiile publice, motiv ce pune funcționarul public într-o lumină urâtă. Tulburările funcționale constatate la nivelul elementelor „bunei guvernări” indică, de cele mai multe ori, încălcări ale normelor de conduită profesională, generate de iresponsabilitatea funcționarilor publici. În sensul dat, afectarea calității actului de guvernare este o consecință a lipsei de responsabilitate și a desconsiderării interesului public. Mai mult decât atât, situația devine agravantă și de necontrolat în lipsa mecanismelor viabile de implementare și monitorizare a respectării standardelor de conduită, de constatare a impactului acestora asupra activității cotidiene a funcționarului public.

Nevoia existentă de promovare a conceptului de *integritate profesională și instituțională* – conduita profesională și civică ireproșabilă a funcționarului public fiind cerința majoră pentru consolidarea integrității, dar și pentru crearea unui climat de încredere între cetățeni și autoritățile publice – determină actualitatea temei de cercetare.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare. Importanța problemei cercetate este determinată de numărul redus al abordărilor științifice la nivel național în materia deontologiei funcționarului public, majoritatea cercetărilor fiind realizate pe subiecte înguste, fără a se concentra pe arii largi, pe aspecte juridice sau pe

problematica implementării și/sau respectării acestora. Deși există un număr semnificativ de cercetări și publicații cu referire la statutul juridic al funcționarului public în aspect general, responsabilitatea funcționarului public atât prin prisma deontologiei, cât și drept element al statutului este mai puțin studiată.

Necesitatea unui asemenea studiu este generată și de caracterul inovativ al domeniului dat pentru Republica Moldova. Procesul de reglementare a normelor de conduită profesională a funcționarului public în țara noastră a fost unul rapid, astfel că, peste circa 8 ani după adoptarea Legii privind Codul de conduită a funcționarului public, nr. 25/2008 [1], am constatat o tergiversare în promovarea, implementarea și monitorizarea executării acestora. Nu mai puțin stringentă este problema lipsei actelor normative privind regulile deontologice ale funcționarilor publici din autoritățile specializate și lipsa unei autorități responsabile de controlul respectării Codului de conduită a funcționarului public.

Fiind conștienți de urmările nefaste ale acțiunilor funcționarilor publici care nu se racordează cerințelor deontologice, în cadrul prezentului demers științific, dorim să susținem argumentat importanța cunoașterii și percepției normelor deontologice din partea acestora, efectuând o analiză a problemelor teoretice și practice privind implementarea cadrului normativ comportamental.

Astfel, apare necesitatea efectuării unui studiu complex, apt de a contribui la formarea bazei științifice în domeniul dreptului administrativ, în general, și la reglementarea responsabilității funcționarului public atât ca principiu al conduitei profesionale, cât și drept componentă a statutului juridic și deontologic al funcționarului public, în special. Totodată, mizăm pe faptul că lucrarea își va aduce aportul în consolidarea cadrului normativ național privind deontologia funcționarului public și implementarea măsurilor de promovare și control în autoritățile administrației publice de toate nivelele.

Studiind problematica abordată în teza de doctor, am constatat că actualmente la nivel național nu există un studiu unitar, destinat responsabilității funcționarului public și valențelor lui deontologice. Așadar, teza de doctor reprezintă o primă cercetare amplă la acest subiect.

Scopul și obiectivele tezei. Având în vedere situația existentă în domeniul de cercetare, ne trasăm drept scop al prezentei lucrări: efectuarea unei investigații științifice complexe pentru relevarea caracteristicilor responsabilității funcționarului public din punctul de vedere al deontologiei funcționarului public și regăsirea acesteia în cadrul statutului juridic al funcționarului public, cu înaintarea propunerilor vizând cadrul științific, normativ și aplicativ în materia cercetată.

Scopul spre care tindem poate fi atins grație unui șir de **obiective**:

(1) analiza abordărilor doctrinare și a cadrului normativ în domeniul responsabilității și conduitei profesionale a funcționarului public;

(2) analiza elementelor constitutive ale statutului juridic al funcționarului public: îndatoriri, drepturi, responsabilitate, răspundere;

(3) relevarea coordonatelor deontologice ale statutului juridic al funcționarului public;

(4) identificarea particularităților responsabilității și ale răspunderii funcționarului public pentru încălcarea normelor deontologice;

(5) dezvoltarea esenței responsabilității ca unul dintre principiile ce guvernează conduita profesională a funcționarului public;

(6) determinarea contribuției normelor deontologice în asigurarea integrității instituționale;

(7) analiza cadrului normativ cu referire la conduita funcționarului public prin prisma recomandărilor și bunelor practici internaționale, cu evidențierea perspectivelor de dezvoltare; înaintarea recomandărilor metodologice și de *lege ferenda*;

(8) identificarea deficiențelor în aplicarea standardelor de conduită a funcționarului public.

Metodologia cercetării științifice. În procesul de realizare a prezentului studiu au fost aplicate cele mai importante metode de cercetare în știința dreptului, precum: metoda logică (cuprinzând deducția, inducția, generalizarea, specificarea), utilizată în vederea interpretării și sistematizării atât a cadrului normativ cu referire la conduita etică a funcționarului public, cât și a opiniilor doctrinare în domeniu; metoda comparativă (aplicată pentru analiza atât a cadrului normativ, cât și a reglementărilor doctrinare), metoda sociologică; metoda istorică se regăsește în conținutul tezei prin prezentarea evoluției reglementărilor cu referire la modalitățile comportamentale ale slujitorilor statului.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei rezidă în faptul că aceasta constituie un studiu amplu al doctrinei și al cadrului normativ privind responsabilitatea și deontologia funcționarului public. Acest moment a permis concretizarea și dezvoltarea cadrului conceptual al responsabilității, ca urmare a studierii coraportului dintre statutul juridic și cel deontologic al funcționarului public, cu oferirea recomandărilor privind perfecționarea cadrului normativ relevant și implementarea acestuia. Insuficiența unor lucrări de specialitate în domeniu, precum și nivelul de investigare, determină originalitatea studiului, care vine să completeze domeniul cercetat.

Într-o abordare a conceptelor de mai sus, au fost utilizate trei elemente majore: doctrina, cadrul normativ, aplicarea în practică.

Cercetarea problemei științifice ne-a permis să formulăm următoarele elemente de noutate:

1. Argumentarea coraportului dintre statutul juridic și statutul deontologic al funcționarului public.
2. Elucidarea trăsăturilor caracteristice ale responsabilității și ale răspunderii funcționarului public pentru încălcarea normelor deontologice.
3. Identificarea lacunelor legislative privind reglementarea conduitei profesionale a funcționarului public și argumentarea contribuției normelor deontologice în asigurarea integrității instituționale.
4. Oferirea soluțiilor pentru îmbunătățirea și consolidarea valorilor etice și deontologice în serviciul public.

Lucrarea conține o polemică științifică vizând unele prevederi normative în vigoare cu privire la integritatea și conduita funcționarului public, fiind expuse opinii critice, dar și inițiative de lichidare a lacunelor și ambiguităților, contribuind astfel și la excluderea deficiențelor în aplicarea normelor deontologice specifice activităților desfășurate de funcționari. De asemenea, au fost concretizate principiile ce guvernează conduita profesională a funcționarului public, cu evidențierea principiului responsabilității.

Noutatea cercetării constă și în relevarea imperfecțiunilor de aplicare a cadrului normativ național ce reglementează conduita profesională a funcționarului public, a politicilor și a tehnicilor de implementare și monitorizare a acestora.

Studierea, analiza și generalizarea investigațiilor existente în doctrinele juridice privind funcția publică, funcționarul public, statutul funcționarului public, etica și conduita profesională, responsabilitatea și răspunderea funcționarului public, precum și a cadrului normativ francez, românesc, național, rus și kazah, ne-au permis să dăm o apreciere plenitudinii cadrului doctrinar și normativ național și să identificăm problemele de cercetare și direcțiile de soluționare a acestora.

Problema științifică soluționată constă în fundamentarea științifică a aspectelor teoretice și practice privind semnificația responsabilității funcționarului public prin detalierea noțiunilor de *statut juridic al funcționarului public* și *deontologia funcționarului public*, care a condus la noi abordări în materia dreptului administrativ, evidențiind particularitățile responsabilității și răspunderii funcționarului public, dar și ale statutului juridic și deontologic al funcționarului public - toate în vederea îmbunătățirii și eficientizării cadrului științific, normativ și aplicativ în materia cercetată.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării rezidă în: eludarea trăsăturilor caracteristice responsabilității și răspunderii funcționarului public pentru încălcarea normelor

deontologice și argumentarea coraportului dintre statutul juridic și cel deontologic al funcționarului public, atât din punct de vedere funcțional, cât și din punct de vedere științific.

Valoarea aplicativă a lucrării este condiționată de valoarea ei științifică, practică, legislativă, didactică și poate determina apariția unor noi studii privind deontologia funcționarului public. Lucrarea elaborată este utilă pentru procesul de instruire a studenților și masteranzilor la profilurile juridic și de administrare publică, atât dintr-o perspectivă didactică la predarea disciplinei „Deontologia funcționarului public”, cât și în procesul de dezvoltare profesională continuă, desfășurat în cadrul autorităților publice. Rezultatele obținute reprezintă o bază pentru elaborarea recomandărilor privind implementarea standardelor deontologice în cadrul autorităților publice.

Valoarea elaborărilor propuse rezultă și din necesitatea responsabilizării funcționarului public și, în opinia noastră, se regăsește în următoarele domenii:

- *în domeniul teoretic*, lucrarea va reprezenta un bun îndrumar în vederea promovării normelor deontologice și a integrității funcționarului public în cadrul autorităților publice de toate nivelele; totodată, această lucrare are menirea de a scoate în evidență rolul responsabilității în activitatea profesională a funcționarului public și în viața lui privată;
- *în domeniul legislativ*, avantajul constă în perfecționarea cadrului normativ privind conduita funcționarului public;
- *în domeniul de politici*, studiul efectuat va permite revizuirea politicilor la nivel de țară și de autorități publice și elaborarea politicilor noi privind etica în serviciul public.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Statutul juridic al funcționarului public este o instituție mai restrânsă și poate fi examinată ca parte componentă a statutului deontologic al funcționarului public. Coraportul dintre statutul juridic al funcționarului public și statutul deontologic al acestuia se examinează, cu precădere, prin prisma responsabilității funcționarului public.

2. Responsabilitatea funcționarului public, privită din punct de vedere deontologic, constituie o simbioză dintre responsabilitatea morală și responsabilitatea juridică, acestea într-un final fiind indivizibile, iar apartenența normelor deontologice domeniilor dreptului și moralei determină particularitățile răspunderii funcționarului public pentru încălcarea normelor deontologice, aceasta fiind divizată în răspundere *juridică* și răspundere *morală*.

3. Responsabilitatea urmează a fi reglementată ca principiu ce guvernează conduita funcționarului public, principiu ce conturează îndatorirea (obligația) drept o necesitate inevitabilă și benefică.

4. Raportul *normă deontologică – integritate instituțională* este condiționat de calitatea și claritatea normei juridice, de eficacitatea exercițiilor de învățare/cunoaștere a normei, de prestarea activităților ce contribuie la educarea și responsabilizarea funcționarului public.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute au fost utilizate în cadrul elaborării Politicii privind funcțiile sensibile, Codului de etică și conduită a colaboratorului vamal din Republica Moldova și Ghidului metodologic privind aplicarea acestuia. Rezultatele științifice au fost utilizate în procesul de instruire în cadrul BMSC (Border Management Staff College) OSCE.

Aprobarea rezultatelor tezei. Rezultatele prezentei cercetări științifice au fost raportate și supuse examinării la ședințele Catedrei Drept public din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova. Rezultatele cercetării au fost examinate și aprobate la 10 martie 2016 în cadrul Seminarului științific de profil din cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei.

Publicațiile la tema tezei. În procesul desfășurării investigației științifice au fost elaborate și publicate 8 articole și comunicări științifice în volum de circa 4 c.a.

Volumul și structura tezei este determinată de scopul investigației, de aria problemelor abordate, de gradul de studiere a lor și cuprinde: adnotare, lista abrevierilor, introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, 148 pagini text de bază, bibliografia din 231 titluri, 3 anexe, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autoarei.

Cuvinte-cheie: funcție publică, funcționar public, statutul juridic al funcționarului public, etică, norme de conduită profesională, deontologie, responsabilitate, răspundere.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1 – „Descrierea situației în domeniul responsabilității și conduitei profesionale a funcționarului public” – reprezintă o analiză a abordărilor doctrinare privind funcția publică, funcționarul public, statutul, conduita profesională și responsabilitatea funcționarului public și a actelor normative cu privire la conduita în serviciul public.

Abordările deontologice în administrația publică pornesc de la definirea serviciului public, care în aspect material este perceput drept o activitate de interes general [2, p. 429-430; 3, p. 15-22], activitate ce este de neconceput în lipsa unor norme de conduită profesională, reglementate și aplicate.

Analiza opiniilor doctrinare privind definirea funcției publice ne-a permis să constatăm un consens de opinii ce vizează scopul acesteia, și anume satisfacerea intereselor generale ale societății, însă, după cum remarcă P. Negulescu, „(...) neputându-se concepe ca o asemenea

putere să fie întrebuințată pentru scopuri personale” [4, p. 302]. Subliniem că nu am identificat nici o noțiune a funcției publice în conținutul căreia ar figura cerințe privind etica și conduita profesională, dar reținem opinii potrivit cărora „etica și încrederea sunt cei doi factori esențiali ce caracterizează o bună funcție publică” [5, p. 229]. Pe această linie de idei, autorul V. Guțuleac menționează că funcția publică trebuie să prefigureze – pe lângă cerințe precum respectarea cu strictețe a reglementărilor constituționale și legale – profesionalismul, onestitatea și dinamismul, eficiența și responsabilitatea [6, p. 226].

În ceea ce ține de definirea conceptului de funcționar public, doctrina ne oferă o gamă largă de definiții foarte complexe și justificate de motivul acoperirii caracteristicilor ce se impun. În contextul temei de studiu merită atenție opiniile privitor la cerința de a fi responsabil pentru rezultatele activității sale, înaintată deținătorului funcției publice și susținută de exponentul doctrinei naționale V. Guțuleac [6, p. 120] și de reprezentanții doctrinei ruse C.S. Belski, Iu.M. Kozlov, G.I. Kolibaba [7, p. 216]. Un alt element definitiv al conceptului de funcționar public este remunerația, necesară funcționarului pentru a fi loial autorității publice, pentru a manifesta spirit de inițiativă, pentru a respecta normele de conduită profesională și, nu în ultimul rând, pentru a-și asigura un trai decent.

Cu referire la situația statutară a funcționarului public, în literatura de specialitate întâlnim următoarele noțiuni: *statutul funcționarului public*, *statutul juridic al funcționarului public* și *statutul administrativ-juridic al funcționarului public*.

Cercetarea efectuată ne-a permis să identificăm opinii despre raportul dintre statutul juridic al funcționarului public și statutul juridic al cetățeanului [6, p. 273], despre faptul că în statutul funcționarului public pot fi evidențiate două componente esențiale: statutul *juridic* al funcționarului public și statutul *deontologic* al acestuia [8, p. 126], despre extinderea conținutului statutului juridic și administrativ-juridic, acordând însemnătate *responsabilității* [9, p. 162; 10, p. 24].

În doctrina de drept public se fac referiri la o deontologie a funcționarilor publici privită ca ansamblul atribuțiilor, obligațiilor morale și juridice ale acestora, necesare pentru îndeplinirea misiunilor ce incumbă funcțiilor lor, considerându-se îndatoriri în slujba societății, în scopul îndeplinirii raționale, eficiente și eficace, operative și legale a administrației publice și al satisfacerii drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice [11, p. 355].

În doctrina franceză, termenul „deontologie” în raport cu funcționarii publici este utilizat și pentru că multe dintre regulile referitoare la statutul lor juridic au o valoare puternică morală și etică [12, p. 248]. Din martie 2016, normele deontologice sunt parte componentă a Legii Republicii Franceze privind drepturile și obligațiile funcționarilor, nr. 83-634 [13].

Îndeplinirea cu responsabilitate a tuturor obligațiilor de serviciu constituie una dintre obligațiile generale ale funcționarului public, stipulate de art. 22 alin. 1 lit. d) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr. 158/2008 [14]. Anume responsabilitatea determină funcționarul public la realizarea acțiunilor corecte și la refuzul motivat de a îndeplini indicațiile conducătorilor, în cazul în care le consideră ilegale.

Capitolul 2 – „Concepte și fundamente teoretico-metodologice privind responsabilitatea și răspunderea funcționarului public” – conține rezultatele studierii abordărilor teoretice privind morala, etica și deontologia, a coordonatelor deontologice ale statutului juridic al funcționarului public, analiza coraportului dintre statutul juridic și statutul deontologic al funcționarului public.

Prin specificul obiectului său de cercetare, deontologia se află la granița dintre drept și morală, fiind o știință interdisciplinară, având ca obiect de studiu ansamblul normelor care conturează un anumit tip de comportament profesional și privat. Unele dintre aceste norme sunt consacrate juridicește, respectarea lor putând fi impusă prin intervenția forței de coerciție a organelor statului, în timp ce altele sunt sancționate doar de oprobriul societății, înscriindu-se în categoria normelor etice [15, p. 7; 16, p. 32-33].

Deontologia funcționarului public poate fi definită, printr-o formulare generică, drept totalitatea normelor ce guvernează comportamentul profesional și cel privat al funcționarului public în virtutea statutului de detentor al autorității publice [8, p. 128; 16, p. 39]. Mai mult, din punctul nostru de vedere, *deontologia funcționarului public este parte integrantă a proceselor de asigurare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a moralității publice, a bunăstării populației, a garantării calității serviciilor publice.*

Analiza literaturii științifice ne-a permis să identificăm o serie de tendințe: savanții din Republica Franceză evocă cu prisosință *deontologia funcțiilor publice*, pe când o bună parte din doctrinarii din România își orientează opiniile spre conceptul de *deontologie a funcției publice*, *deontologie a funcționarului public* sau *deontologie în funcția publică*. Nu poate fi ignorat nici punctul de vedere privind *deontologia serviciului public*, expus în literatura de specialitate din Federația Rusă. Considerăm că anume deontologia funcției publice constituie temelia deontologiei funcționarului public [17, p. 23].

Odată cu numirea în funcția publică, persoana dobândește un nou statut – de funcționar public. Deoarece știința administrativă analizează fiecare element al statutului în parte, distingem statutul juridic al funcționarului public ca o instituție complexă, care întrunește îndatoririle (obligațiile), drepturile, responsabilitatea și răspunderea funcționarului public.

Cercetătoarea V. Vedinaș susține ideea precum că în statutul funcționarului public pot fi evidențiate două componente esențiale: statutul *juridic* al funcționarului public și statutul *deontologic* al acestuia [8, p. 126]. Atașați opiniei date, am dorit să studiem coraportul dintre statutul juridic și cel deontologic al funcționarului. Din punctul nostru de vedere, statutul juridic al funcționarului public este o instituție mai restrânsă comparativ cu statutul deontologic, chiar și în condiția că deontologia funcționarului public poate fi regăsită în fiecare dintre elementele de structură ale statutului juridic al funcționarului public.

În sensul celor expuse supra, menționăm despre similitudinea structurii și conținutului statutului deontologic și ale statutului juridic al funcționarului public. Statutul juridic al funcționarului public, datorită componentei juridice, vine în susținerea statutului deontologic, atribuind componentei morale puterea normei juridice, acordându-i astfel un calificativ moralo-juridic.

Doctrina și jurisprudența dintotdeauna au recunoscut că funcționarului public trebuie să-i fie specifice două categorii de obligații: obligațiile legate de executarea funcției publice, cu o dimensiune preponderent juridică, și obligații care privesc viața privată a funcționarului și care au o dimensiune preponderent etică, dar și juridică [8, p. 126].

Generalizând reflecțiile asupra îndatoririlor (obligațiilor) prescrise ale funcționarilor publici, menționăm despre regăsirea în conținutul acestora a prevederilor referitoare la legalitate, imparțialitate, loialitate, informația clasificată, respectarea regimului juridic al conflictului de interese, interdicțiile și incompatibilitățile și, separat de cele enumerate, obligația de a respecta normele de conduită profesională etc. Totodată, identificăm necesitatea reglementării normelor deontologice pentru funcționarii publici care desfășoară activități vulnerabile, cum ar fi: de control, supraveghere, constatare de conformitate ori încălcare a legii, aplicare de sancțiuni, încasare a plăților, oferire de subvenții etc., deoarece Codul de conduită a funcționarului public, aprobat prin Legea nr. 25/2008 [1], este de ordin general. Pe această linie de idei concluzionăm că statutul specific, ce variază în funcție de competențele autorităților publice, în mare parte nu reglementează conduita în exercitarea profesiei.

Drepturile generale și cele speciale sunt acele drepturi care asigură exercitarea atribuțiilor pe care le presupune funcția publică [18, p. 125], însă funcționarii publici dispun și de anumite drepturi și garanții cu caracter *deontologic*, reglementate de cadrul normativ în vigoare. Acestea sunt: dreptul de a depune o avertizare de integritate, dreptul de a fi protejat, garantarea confidențialității, dreptul de a refuza motivat executarea indicațiilor ilegale ale conducerii.

În ceea ce privește *responsabilitatea juridică* a funcționarului public, aceasta poate fi definită ca o atitudine conștientă și deliberativă de asumare a riscurilor și a răspunderii față de modul de

executare a obligațiilor, potrivit funcției publice deținute, excluderea abuzului de drepturi oferite, conformarea regulilor de conduită stabilite în domeniul serviciului, contribuția conștientă la atingerea scopului ce stă în fața autorității publice în care el deține funcția [19, p. 263].

Abordând subiectul responsabilității funcționarului public, considerăm că aceasta este de neconceput în lipsa responsabilității morale, deoarece funcționarul „trebuie să fie în stare de a distinge binele de rău și să știe ce stă în puterea sa de a face sau a nu face” [20, p. 66].

Din punct de vedere deontologic, responsabilitatea funcționarului public constituie o simbioză între responsabilitatea morală și responsabilitatea juridică, acestea într-un final fiind indivizibile. Odată cu obținerea statutului de funcționar public, responsabilitatea morală a funcționarului este suplinită de responsabilitatea sa juridică. Cu referire la transpunerea în practică, funcționarul public responsabil manifestă aceeași atitudine atât în cadrul executării îndatoririlor profesionale, cât și în procesul realizării obligațiilor ce țin de viața sa privată. Considerăm că anume responsabilitatea este elementul prioritar al coraportului dintre statutul juridic și statutul deontologic al funcționarului public, din motiv că anume responsabilitatea poate mobiliza celelalte elemente de structură ale ambelor statute, deoarece doar responsabilitatea permite ca norma morală și cea juridică să fie respectate.

Responsabilitatea precede răspunderea și se manifestă ca un element de sine stătător atât în cadrul statutului juridic, cât și în cadrul statutului deontologic al funcționarului public. Atunci când responsabilitatea juridică se manifestă datorită propriilor convingeri, determinate inclusiv de lipsa dorinței de a fi pedepsit, punctele forte ale responsabilității morale sunt convingerea de sine, încrederea în binele făcut.

Cu referire la *răspunderea juridică*, menționăm că în literatura de specialitate se disting patru forme ale răspunderii juridice a funcționarului public: administrativ-disciplinară, administrativ-patrimonială, contravențională și penală. Cea mai des întâlnită formă a răspunderii juridice a funcționarului public este *răspunderea administrativ-disciplinară*.

În sensul art. 56 din Legea Republicii Moldova privind funcția publică și statutul funcționarului public, nr. 158/2008 [14], „pentru încălcarea îndatoririlor de serviciu, a normelor de conduită, pentru pagubele materiale pricinuite, contravențiile săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcției, funcționarul public poartă răspundere disciplinară, administrativă ori penală după caz”. Ignorând funcția disjunctivă a conjuncției „sau”, legiuitorul atribuie un sens eronat normei legale prin segregarea timpului de muncă de atribuțiile de serviciu, dar și exclude condiția de vinovăție, în defavoarea laturii subiective a abaterii disciplinare.

Un sentiment de îngrijorare majoră ne provoacă reglementările prevăzute în art. 57 lit. g) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr. 158/2008 [14], potrivit cărora constituie abatere disciplinară „acțiunile care aduc atingere prestigiului autorității publice în care activează”. Menționăm că în doctrină am identificat opinii identice [21, p. 675]. Din punctul nostru de vedere, norma în cauză, sensibilă în tălmăcire, poate genera pericolul dominării subiectivismului, obiectivismul fiind plasat pe locul secund, iar totodată această prevedere vizează obligațiile ce au legătură indirectă cu funcția. Considerăm că, întru minimizarea riscului aplicării injuste a unei sancțiuni disciplinare, se impune necesitatea identificării și analizei elementelor constitutive, cu preponderență a laturii obiective a abaterii disciplinare comise [22, p. 17].

În temeiul art. 57 lit. h) din Legea nr. 158/2008 [14], încălcarea normelor de conduită a funcționarului public este considerată abatere disciplinară. Reglementări similare am regăsit și în cadrul legislativ francez, și în cel românesc. Astfel, stabilim că *răspunderea morală pentru încălcarea normei deontologice se transformă și devine răspundere juridică*. Trebuie avut însă în vedere faptul că neonorarea de către funcționar a normei deontologice care nu are valoare juridică nu poate constitui abatere disciplinară [6, p. 334].

Așadar, răspunderea pentru încălcarea normelor deontologice ale funcționarului public include în sine mai multe forme ale răspunderii: răspunderea juridică, ca cea mai gravă formă a răspunderii sociale, răspunderea morală, ba chiar și răspunderea politică. Doctrina juridică s-a expus pe larg asupra răspunderii juridice, pe când răspunderea morală și răspunderea politică sunt mai puțin studiate.

Capitolul 3 – „Tendințe contemporane în reglementarea conduitei funcționarului public” – conține analiza principiilor ce ghidează conduita profesională a funcționarului public, a normelor de conduită a funcționarului public și evidențiază rolul normelor de conduită în asigurarea integrității instituționale.

Enumerarea și analiza principiilor de conduită a funcționarului public, dispuse de Codul de conduită a funcționarului public, adoptat prin Legea Republicii Moldova nr. 25/2008 [1], ne-a permis să identificăm o lacună în drept – nereglementarea principiilor transparenței, priorității interesului public și responsabilității, fapt ce și-a lăsat amprenta asupra eficienței actului normativ citat, asupra procesului de studiere și aplicare a normelor de conduită prescrise, dar și de educare a funcționarului public. În opinia noastră, responsabilitatea este un principiu prioritar în ghidarea conduitei funcționarului public, deoarece conturează îndatorirea (obligația) drept o necesitate vitală și benefică. Anume acest principiu determină legătura directă cu procesul continuu de aplicare în practică a normelor deontologice prescrise și a celor morale nescrise.

Cu referire la completările și modificările procedurilor privind declararea averii, conflictului de interese și influențelor personale, reglementate de Legea privind declararea averii și a intereselor personale, nr. 133/2016 [23], menționăm că am optat pentru comasarea raporturilor legale ale conflictului de interese și declarării veniturilor și proprietății într-un singur act legislativ [24, p. 8], pe care o considerăm bine-venită. O altă modificare pentru care am optat [25, p. 137] constă în introducerea termenului de „concubin/concubină” în conținutul Declarației de avere și interese personale. Totuși, nereglementarea normativă a instituției concubinajului va crea obstacole în etapa aplicării mecanismelor de control al averii dobândite, fapt ce poate duce la neatingerea scopului legii citate de a institui măsuri de prevenire și de combatere a îmbogățirii ilicite.

Analizând cadrul normativ privind conflictul de interese, nu am identificat un mecanism ce ar face referire la atitudinea și comportamentul funcționarului public în situații de conflict de interese aparent, precum și la dreptul acestuia de a se recuza și de a se retrage din astfel de situații. Merită să studiem și să percepem acest fenomen alături de capacitatea etico-morale de a-l preveni, trata și soluționa în termenii și în condițiile actelor normative în vigoare [24, p. 8].

Multitudinea actelor normative ce reglementează ori fac referire la normele de conduită a funcționarului public scade din utilitatea legii speciale – Codul de conduită a funcționarului public, aprobat prin Legea nr. 25/2008 [1] –, scopul căruia constă anume în stabilirea unor norme speciale de conduită în serviciul public. Codul nu oferă recomandări privitor la conduita colegială și în relațiile de serviciu cu cetățenii.

Reglementând conduita funcționarului public privind accesul la informații, legislativul nu a dispus interzicerea utilizării inadecvate a informațiilor obținute în cadrul sau cu ocazia exercitării funcțiilor sale, ori luarea măsurilor ce se impun pentru a garanta securitate și confidențialitate informațiilor de care este responsabil funcționarul sau pe care le cunoaște.

Menirea normei prohibitive privind cadourile și avantajele nedatorate este de a preveni implicarea funcționarului public în comiterea acțiunilor coruptibile, profitând de împuternicirile funcției. În lipsa instituirii unei clarități, funcționarul devine captiv al „zonei gri”, în unele cazuri nefiind în stare să distingă cadoul permis de cel interzis, în altele profitând de acest vid normativ. Totodată, examinând comparativ parametrii normei date de conduită și recomandările expuse în Codul-model de conduită pentru agenții publici, elaborat de Cabinetul de Miniștri al Consiliului Europei [26], considerăm că ar fi corect ca funcționarul să fie limitat în dreptul său de a primi sau a solicita cadouri, dar nu să li se interzică în mod categoric, precum a adoptat legislativul din Republica Moldova.

Îndatorirea funcționarului public de a asigura protecția proprietății publice, cu evitarea prejudicierii acesteia, dispune de parametri extinși și chiar necontrolabili de funcționar, din motivul multitudinii obiectelor incluse în patrimoniul public, care nu se intersectează cu atribuțiile funcției. Totodată, obligația funcționarului public de a folosi timpul de lucru, precum și bunurile aparținând autorității publice, numai în scopul desfășurării activităților aferente funcției publice deținute este lipsită de parametri calitativi, cum sunt eficiența și economicitatea, fără a institui o responsabilitate clară a funcționarului public.

Varianta actuală a Codului de conduită a funcționarului public [1] nu stabilește norme concrete privind atribuțiile de serviciu vizavi de atribuțiile de partid, situație convenabilă atât partidelor politice, cât și funcționarilor publici care sunt membri de partid. Norma permisivă privind activitatea politică a funcționarului public constituie un factor de risc ce poate genera încălcarea principiilor loialității, integrității, priorității interesului public. În atare circumstanțe, loialitatea funcționarului politic poate fi divizată în: (1) fidelitate față de cetățean, autoritate/instituție publică, față de stat – în orele de program și (2) devotament față de partid – în timpul liber.

Generalizând cele expuse cu referire la normele de conduită profesională reglementate de cadrul legislativ în vigoare, considerăm că acestea sunt incomplete, unele dintre ele fiind lipsite de claritate, cu formulări ambigue, fapt ce inevitabil știrbește din eficiența acestora. Lacunele sau neclaritățile normative favorizează funcționarii publici cu probleme de integritate, în unele cazuri acceptându-le comportamentul defectuos, cu consecințe pentru imaginea autorității publice, în altele – scutindu-i de răspundere.

Potrivit art. 5 alin. (2) din Legea privind evaluarea integrității instituționale, nr. 325/2013 [27], etica și deontologia profesională constituie unul din criteriile de bază ce caracterizează integritatea instituțională. O instituție/autoritate publică integră nu se va limita doar la norme de conduită prescrise. Calificativul *integră* este și rezultatul activităților de studiere a normelor deontologice. În acest sens facem referire inclusiv la calitatea actului administrativ-juridic ce reglementează conduita în cadrul exercitării prerogativelor funcției publice. Normele deontologice vor expune ideea corect, concis și fără echivoc, într-un mod ce va fi înțeles ușor de orice funcționar public. Orice ambiguitate ori scăpare poate fi tratată în defavoarea integrității instituționale. O singură norma percepută eronat destabilizează responsabilitatea funcționarului și afectează atitudinea conștientă că procedează corect.

În Capitolul 4 – „Semnificația problemei deontologice din perspectivele integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană” – sunt identificate și analizate reglementările

deontologice la nivelul instituțiilor europene, precum și deficiențele în aplicarea normelor deontologice la nivel național.

În procesul de aderare la Uniunea Europeană, Republica Moldova a depus multiple eforturi pentru racordarea cadrului normativ național la standardele europene de conduită a funcționarului public. Au fost adoptate acte normative noi și completate – ba chiar modificate – un șir de acte în vigoare, de o importanță incontestabilă fiind Legea privind Codul de conduită a funcționarului public, nr. 25/2008 [1], care cu certitudine este un „discipol” al Codului-model de conduită, recomandat de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei [26]. Ca urmare a ratificării unui șir de convenții, Republica Moldova a întreprins diverse acțiuni în vederea racordării cadrului normativ intern la standardele europene și internaționale, printre care menționăm stabilirea răspunderii administrativ-materiale a funcționarului public pentru acte de corupție, criminalizarea coruperii active și pasive, a excesului sau abuzului de putere, falsului în acte publice, traficului de influență, îmbogățirea ilicită, și a reglementat confiscarea extinsă.

Instituirea standardelor de conduită în serviciul public, ca parte componentă a reformei administrației publice, își pune drept obiectiv crearea unui corp de funcționari publici responsabili, eficienți, integri și profesioniști. Este prematur să concluzionăm asupra realizării acestui obiectiv. Analiza efectuată ne-a permis să constatăm un șir de deficiențe cu care se confruntă autoritățile publice în aplicarea normelor deontologice, pe care le-am putea clasifica în deficiențe *de reglementare* și *de implementare*.

În acest sens, aprobarea și intrarea în vigoare a Codului de conduită a funcționarului public (Legea nr. 25/2008 [1]) nu a generat necesitatea implementării mecanismelor de identificare/constatare a impactului acestuia și a nivelului de cunoaștere/percepere a principiilor și a normelor de conduită, a nivelului de respectare a normelor de conduită profesională. De asemenea, nu a fost nominalizat/instituit un organ responsabil de implementarea și monitorizarea executării codului respectiv. Considerăm că crearea unui nou organ de specialitate de genul Agenției Naționale a Funcționarilor Publici din România ar înlesni soluționarea problemelor abordate în prezenta lucrare și ar contribui esențial la includerea în agendele manageriale a subiectelor stringente, precum funcțiile sensibile, analiza incidentelor de integritate, politica instituțională privind etica și deontologia, propriile coduri de etică și conduită profesională, afirmarea instituției de consiliere etică etc. Este de remarcat aportul substanțial al Agenției Naționale a Funcționarilor Publici din România la dezvoltarea instituției consilierii etice.

Cu referire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici, răspunsurile obținute ca urmare a înaintării a 96 de cereri de solicitare a informației de la autoritățile administrației publice centrale și locale ne-au permis să concluzionăm despre ignorarea mecanismului dat [28,

p. 88]. Subliniem că necesitatea studierii normelor de conduită profesională a fost recomandată și inclusă în Planurile de integritate ale tuturor autorităților publice centrale de specialitate [29, p. 175].

Un alt exercițiu ce ar contribui eficient la promovarea conduitei profesionale în rândul funcționarilor publici constă în elaborarea și implementarea unui mecanism de analiză a incidentelor de integritate. În opinia noastră, *incident de integritate* poate fi considerat un eveniment produs la nivelul unității, cu dispunerea tragerii funcționarului implicat la una dintre formele răspunderii juridice: administrativ-disciplinară, contravențională sau penală [28, p. 90]. În acest sens, pentru evidența situației disciplinare a funcționarului public, considerăm utilă și necesară instituirea Cazierului disciplinar ținut de Cancelaria de Stat – act ce va cuprinde sancțiunile disciplinare aplicate funcționarilor publici și care nu au fost radiate în condițiile legii [22, p. 17]. Astfel, decade necesitatea Cazierului privind integritatea profesională, ținut de Centrul Național Anticorupție.

Un alt element de noutate ce urmează a fi implementat de autoritățile publice vizează reglementarea funcțiilor sensibile, iar cel mai rezultativ exercițiu constă în identificarea vulnerabilităților și a riscurilor la corupție, care urmează a fi implementat în simbioză cu procesul de identificare și analiză a riscurilor operaționale în contextul managementului financiar și de control [30, p. 107].

Motivarea funcționarului public este și ea o componentă contributivă la fortificarea conduitei profesionale a funcționarului public. În opinia noastră, scopul remunerării funcționarului constă în interdependența valorii în expresie bănească a salariului oferit și capacității acestuia de a menține un echilibru între venituri și cheltuielile ce rezidă din noțiunea „traie decent” [31, p. 5].

Într-un final, pentru a promova conduita integră, contăm în primul rând pe responsabilitatea managerială în elaborarea și susținerea unei politici privind etica și deontologia profesională în cadrul autorității publice gestionate, iar integritatea în serviciu trebuie plasată în avangarda priorităților agendei manageriale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În urma analizei și sintezei materiei expuse în teză, efectuate întru realizarea obiectivelor preconizate și pentru atingerea scopului propus, formulăm următoarele concluzii:

1. O cercetare amplă privind responsabilitatea funcționarului public din punct de vedere deontologic și regăsirea acesteia în cadrul statutului juridic al funcționarului public este actuală și importantă, făcând posibilă o abordare nouă în materia dreptului administrativ. Analiza efectuată

ne-a permis să concluzionăm că procesul configurării responsabilității funcționarului public se află în etapa incipientă și urmează a fi dezvoltat în continuare.

2. Susținem opinia doctrinară privind statutul deontologic al funcționarului public care cuprinde totalitatea cerințelor morale impuse funcționarului public, acestea fiind concentrate în acte administrativ-juridice sau în norme morale nescrise. Însă nu am identificat careva opinii referitoare la coraportul dintre statutul juridic și statutul deontologic al funcționarului public.

Considerăm că acest coraport este analogic cu cel dintre ordinea socială și ordinea de drept. Ordinea de drept vine în susținerea ordinii sociale la fel cum statutul juridic vine în susținerea statutului deontologic al funcționarului public. Astfel, statutul juridic al funcționarului public este o instituție mai restrânsă și poate fi examinată ca parte componentă a statutului său deontologic [128, p. 23].

3. Ca urmare a analizei diverselor opinii doctrinare privind elementele constitutive ale statutului juridic al funcționarului public, optăm pentru următoarea structură a acestuia: *îndatoririle; drepturile; responsabilitatea juridică și răspunderea juridică*. Atunci când îndatoririle și drepturile funcționarului public sunt determinate de statutul funcției publice, responsabilitatea este condiționată de investirea în funcția publică – din acel moment funcționarul public devine responsabil de onorarea îndatoririlor sale și de neadmiterea abuzului de drepturile oferite. Responsabilitatea juridică a funcționarului public este asigurată inclusiv prin posibilitatea aplicării răspunderii juridice.

În principiu, are dreptul la existență și punctul de vedere potrivit căruia componenta deontologică este prezentă în fiecare dintre elementele de structură ale statutului juridic al funcționarului public, chiar și dacă, cu titlu de excepție, depășește aria de competență a acestuia [128, p. 23].

4. Coraportul dintre statutul juridic și statutul deontologic al funcționarului public se bazează, cu precădere, pe responsabilitatea funcționarului public, prin care se mobilizează celelalte elemente ale statutului juridic și celui deontologic, deoarece doar responsabilitatea permite ca norma morală și cea juridică să fie respectate.

Responsabilitatea funcționarului public, privită din punct de vedere deontologic, constituie o simbioză între responsabilitatea morală și cea juridică, acestea într-un final fiind indivizibile. Odată cu obținerea statutului de funcționar public, responsabilitatea morală este suplinită de responsabilitatea juridică; totodată, o înaltă responsabilitate morală a funcționarului public constituie o garanție a respectării normei juridice.

5. Apartenența normelor deontologice domeniilor dreptului și moralei determină particularitățile răspunderii funcționarului public pentru încălcarea normelor deontologice,

aceasta fiind divizată în răspundere *juridică* și răspundere *morală*. Din punctul de vedere al răspunderii juridice, remarcăm că ea reprezintă intervenția organelor împuternicite ale statului prin aplicarea sancțiunii. Răspunderea juridică pentru încălcarea normei deontologice constituie un raport juridic de constrângere numai atunci când conduita etică este legiferată, iar încălcarea ei este calificată ca abatere disciplinară. În acest sens, potrivit art. 57 lit. (h) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr. 158/2008, încălcarea normelor de conduită a funcționarului public constituie o abatere disciplinară.

În comparație cu răspunderea morală, procedura examinării abaterii disciplinare este reglementată de lege și orice deviere poate determina anularea sancțiunii aplicate, iar în condițiile aplicării sancțiunii disciplinare se impune necesitatea identificării și analizei elementelor constitutive ale abaterii disciplinare, cu preponderență a laturii obiective – locul și timpul săvârșirii abaterii, consecințele acesteia, afectarea standardelor de integritate morală și organizațională, precum și legătura de cauzalitate dintre faptele comise/omise, funcția deținută și rezultat etc. [64, p. 18].

Caracterul răspunderii morale se manifestă prin efectul și trăsăturile sancțiunii – oprobiul public, regretul, musturarea de conștiință, desconsiderarea etc. Răspunderea morală nu este supusă termenului de prescripție și deseori vine din exterior, afectând imaginea autorității publice și încrederea cetățenilor în instituțiile statului.

6. În viziunea noastră, nereglementarea responsabilității drept principiu al conduitei funcționarului public în Codul de conduită a funcționarului public, adoptat prin Legea Republicii Moldova nr. 25/2008, și-a lăsat amprenta asupra procesului de studiere și, evident, de aplicare a normelor de conduită prescrise, dar și de educare a funcționarului public.

Considerăm că responsabilitatea urmează a fi reglementată ca principiu ce guvernează conduita funcționarului public, principiu ce conturează îndatorirea (obligația) drept o necesitate inevitabilă și benefică. Remarcăm sarcina majoră atribuită *principiului responsabilității*, care dispune de acea forță motrice care dezvoltă atașamentul funcționarului public față de valorile și principiile conduitei profesionale. Conduita funcționarului public trebuie să fie ghidată continuu de regula responsabilității, în caz contrar iresponsabilitatea generează aplicarea răspunderii ca proces real și practic.

7. Codul de conduită a funcționarului public, adoptat prin Legea Republicii Moldova nr. 25/2008, pe parcursul a circa opt ani de existență, nu a atins scopul prestabilit – de a contribui la prevenirea și eliminarea corupției din administrația publică. Considerăm că actul legislativ nominalizat conține prevederi incomplete, precum: *nereglementarea măsurilor ce se impun pentru a garanta securitate și confidențialitate informațiilor de serviciu, utilizarea economică și*

eficientă a bunurilor, neutralitatea politică, participarea la procesul de luare a deciziilor, folosirea prerogativelor de putere publică, relațiile cu personalul din cadrul autorității publice și cu cetățenii: reglementarea regimului cadourilor și influențelor necorespunzătoare. Concluziile făcute determină necesitatea revizuirii conținutului actului legislativ menționat.

8. Codul de conduită a funcționarului public, adoptat prin Legea nr. 25/2008, este de ordin general și nu acoperă întreg spectrul activităților desfășurate de funcționarii publici din cadrul autorităților publice, care implică activități specifice ori vulnerabile la corupție, cum sunt: *încasare a plăților; acordare de drepturi și eliberare a actelor permissive; control, supraveghere, constatare de conformitate; aplicare de sancțiuni* etc. În acest sens se impune necesitatea înlăturării vidului normativ constat, prin reglementarea normelor deontologice distincte pentru fiecare categorie de funcționari publici, cu atribuții și competențe specifice, din cadrul autorităților subordonate ministerelor, ceea ce va contribui la sporirea integrității profesionale a funcționarilor publici vizați.

9. Reglementarea administrativ-juridică a normelor deontologice este, cu certitudine, o componentă contributivă, dar insuficientă pentru formarea unui funcționar public integru și pentru obținerea calificativului de autoritate *integră*. Raportul *normă deontologică – integritate instituțională* este condiționat de calitatea și claritatea normei juridice, de eficacitatea exercițiilor de învățare/cunoaștere a normei, de prestarea activităților ce contribuie la educarea și responsabilizarea funcționarului public. În lipsa acțiunilor enumerate, norma deontologică își pierde din valoarea aplicativă.

10. Reglementarea conduitei funcționarului public la nivel de act legislativ nu a generat necesitatea instituirii ori nominalizării unei autorități publice responsabile de coordonarea, monitorizarea și controlul aplicării normelor de conduită profesională în serviciul public. Administrația publică din Republica Moldova are nevoie de un organ de specialitate cu rolul de a dezvolta un corp de funcționari publici profesioniști, stabili și integri, echivalent cu Agenția Națională a Funcționarilor Publici din România, structură căreia să-i fie delegate atribuții de: consolidare a sistemului funcției publice; perfecționare și modernizare a managementului funcțiilor publice; perfecționare, asigurare a formării și pregătirii profesionale a funcționarilor publici; îmbunătățire a cadrului legal; creare și implementare a mecanismelor de aplicare eficientă a legii; îmbunătățire a imaginii corpului funcționarilor publici; ținere a Cazierului disciplinar etc.

11. În lipsa motivării financiare a funcționarului public, ce ar asigura un echilibru constant între veniturile obținute și cheltuielile aferente unui trai decent, integritatea profesională a acestuia este supusă riscului coruperii. Astfel, conchidem că, în aspect general, respectarea

normelor de conduită profesională a funcționarilor publici este promovată și motivată de stat prin depunerea eforturilor în vederea ridicării economiei țării și, respectiv, a salariilor funcționarilor publici [62, p. 7].

12. Analiza informației obținute ca urmare a înaintării cererilor de solicitare a accesului la informația oficială, în adresa a 97 de autorități publice, ne-a permis să concluzionăm că situația existentă în domeniul dezvoltării profesionale continue a funcționarilor publici este una dominată de pasivitate și formalism, cu ignorarea principiului profesionalismului și responsabilității – situație ce afectează dreptul funcționarului public de a se perfecționa continuu.

Etica și conduita profesională sunt reflectate superficial în temele de studiu din cadrul instruirilor interne desfășurate de autoritățile administrației publice centrale și autoritățile subordonate lor. Eludarea subiectelor privind conduita managerială afectează standardele colective de gândire, atitudine, convingere și valorile morale ce domină în autoritatea publică [223, p. 87-88].

13. Printre deficiențele existente în aplicarea standardelor de conduită a funcționarului public ar putea fi evidențiate: *imperfecțiunea cadrului normativ în domeniu; ignorarea pregătirii profesionale continue ca mecanism de cunoaștere și însușire a normelor comportamentale; neglijarea segmentului educativ al funcționarului public; motivarea insuficientă a funcționarului public; lipsa dorinței conducerii de a constata și a sancționa abaterile disciplinare; lipsa unui mecanism de analiză a incidentelor de integritate; lipsa unei autorități specializate, cu rolul de a dezvolta un corp de funcționari publici profesioniști, stabili și integri; existența corupției la nivel înalt* etc. Considerăm că o parte semnificativă a carențelor de ordin intern ar putea fi înlăturate sau minimizate prin implementarea politicii instituționale privind etica și deontologia, elaborate de sine stătător de fiecare autoritate publică de nivel central ori local [223, p. 87; 90; 92; 93].

Având în vedere investigația efectuată și concluziile formulate, înaintăm următoarele **propuneri și recomandări**:

1. Dat fiind faptul că normele de conduită profesională se aplică insuficient, inclusiv din cauza lacunelor și ambiguităților existente în redacția normelor juridice reglementate de Legea Republicii Moldova nr. 25 din 22.02.2008 privind Codul de conduită a funcționarului public, considerăm rațională completarea și modificarea acestuia după cum urmează:

1.1. Pentru a legifera principiul responsabilității, propunem completarea legii cu *art. 7¹ „Responsabilitatea”*, care ar putea avea următorul conținut:

„Art. 7¹ Responsabilitatea

(1) Funcționarul public conștientizează că respectarea normelor conduitei profesionale contribuie la consolidarea integrității profesionale și instituționale, la sporirea calității serviciilor publice și la creșterea încrederii cetățenilor în instituțiile statului.

(2) Funcționarul public își va exercita îndatoririle de serviciu cu responsabilitate, în mod onest și ireproșabil, dând dovadă de o înaltă ținută morală și maximă corectitudine.

1.2. Întru asigurarea securității și confidențialității informațiilor de serviciu, propunem completarea *art. 8 „Accesul la informație”* cu două alineate – (2²) și (2³), care, în opinia noastră, ar putea avea următorul conținut:

„(2²) Funcționarul public trebuie să ia măsurile adecvate pentru a garanta securitatea și confidențialitatea informațiilor de care este responsabil sau pe care le deține.

(2³) Funcționarul public nu trebuie să caute acces la informațiile pe care nu trebuie să le dețină. Utilizarea inadecvată a informațiilor obținute în cadrul sau cu ocazia exercitării funcțiilor sale este interzisă.”

1.3. În scopul aplicării parametrilor calitativi și cantitativi, cum sunt eficiența și economicitatea în utilizarea resurselor publice, pledăm pentru expunerea alineatelor (2) și (4) din *art. 9 „Utilizarea resurselor publice”* în următoarea redacție:

„(2) Funcționarul public este obligat să folosească timpul de lucru, precum și bunurile aparținând autorității publice într-un mod util, eficient și economic.”

(4) Funcționarul public va utiliza bunurile autorității publice numai în scopul desfășurării activităților aferente funcției publice deținute. Este interzisă utilizarea în interes personal a timpului de lucru sau a logisticii autorității publice pentru a desfășura activități publicistice, didactice, de cercetare sau alte activități neinterzise de lege.”

1.4. Pentru a exclude ambiguitățile referitoare la interzicerea cadourilor, în special a cadourilor ce nu au nicio legătură de cauzalitate cu funcția publică, propunem modificarea conținutului alin. (1) din *art. 11 „Cadourile”* în următoarea redacție:

„(1) Funcționarul public nu trebuie nici să solicite și nici să accepte cadouri, favoruri, invitații, servicii sau orice alt avantaj care îi este destinat lui ori familiei sale, sau unor persoane ori organizații cu care funcționarul public are sau a avut relații de afaceri ori politice, care pot influența imparțialitatea în exercitarea atribuțiilor de funcție sau pot constitui sau par a constitui o recompensă în raport cu funcțiile sale.”

1.5. Întru instituirea unei clarități privind neutralitatea politică și activitatea publică a funcționarului public și pentru excluderea lacunelor legislative, considerăm utilă completarea legii cu *art. 11² „Activitatea politică ori publică”*, care ar putea avea următorul conținut:

”Art. 11² Activitatea politică ori publică

(1) Participarea la activități politice sau implicarea în dezbateri publice a funcționarului public nu va știrbi încrederea publicului în capacitatea funcționarului public de a-și îndeplini misiunea cu imparțialitate și loialitate.

(2) Funcționarul public nu va impune alți funcționari publici să se înscrie în organizații sau asociații, indiferent de natura acestora, ori să le sugereze acest lucru, promițându-le acordarea unor avantaje materiale sau profesionale.”

2. În mod curent, serviciul public își realizează activitatea și sarcinile ce îi revin printr-un contingent de funcționari publici constituit eterogen, competențele cărora diferă și rezidă din statutul juridic al autorității publice. Întru oficializarea normelor deontologice pentru funcționarii publici din cadrul autorităților publice cu atribuții specifice, recomandăm acestora elaborarea și aprobarea propriilor Coduri de etică și conduită profesională, considerându-le cea mai reușită, complexă și acceptabilă variantă pentru reglementarea conduitei funcționarilor publici care desfășoară activități vulnerabile la corupție.

3. În scopul creării și dezvoltării unui corp de funcționari publici profesioniști, stabili și integri, recomandăm crearea *Agenției Naționale a Funcționarilor Publici din Republica Moldova*, una dintre direcțiile de activitate ale căreia va consta în crearea și implementarea mecanismelor de aplicare eficientă a standardelor de conduită profesională în serviciul public.

4. Pentru monitorizarea situației disciplinare a funcționarului public, recomandăm Cancelariei de Stat din Republica Moldova crearea unui serviciu de evidență a sancțiunilor aplicate funcționarilor publici – *Cazierul disciplinar*, care va stoca într-un sistem unic informația pe țară privind disciplina de serviciu, executorie și deontologică a funcționarului public, inclusiv concedierile disciplinare în cazul unui rezultat negativ al testului de integritate.

5. Recomandăm instituțiilor de învățământ superior din țară instituirea *disciplinei „Deontologia funcționarului public”* pentru studenții și masteranzii care își fac studiile în domeniile administrare publică și drept public. Disciplina în cauză va constitui un suport pentru înțelegerea rolului deontologiei, a principiilor generale ce direcționează activitatea și conduita funcționarului public, totodată va contribui la formarea unei atitudini științifice în acest domeniu [223, p. 88].

6. În scopul sistematizării și organizării activităților necesare funcționarului public, precum și pentru integrarea normelor administrativ-juridice cu cele etice în activitatea cotidiană a acestuia, recomandăm autorităților publice elaborarea și implementarea *Politicii instituționale în domeniul eticii și deontologiei profesionale*, elemente constitutive ale căreia vor fi: activitățile de promovare a normelor deontologice, implementarea conceptului de *funcție sensibilă*, instituirea funcției/atribuției de *consilier de etică*, elaborarea mecanismului de analiză

a *incidentelor de integritate*, planificarea și organizarea sesiunilor de instruire la subiectele etică, deontologie și integritate profesională, desfășurarea activităților educative ce ar ridica nivelul responsabilității funcționarului public etc. Activitățile desfășurate vor contribui la perceperea eticii și deontologiei ca părți integrante ale proceselor și procedurilor de lucru, iar impactul va fi evaluat în simbioză cu evaluarea integrității instituționale [223, p. 90-93].

Avantajele și valoarea propunerilor și recomandărilor rezultă din necesitatea responsabilizării funcționarului public și, în opinia noastră, se regăsesc în următoarele domenii: *în domeniul teoretic*, lucrarea reprezintă un bun îndrumar în vederea promovării normelor deontologice și a integrității funcționarului public în cadrul autorităților publice de toate nivelele, cu accente majore pe rolul responsabilității în activitatea profesională și în viața privată a funcționarului public. *În domeniul legislativ*, avantajul constă în perfecționarea cadrului normativ privind conduita profesională a funcționarilor publici. *În domeniul de politici*, cercetarea efectuată va permite revizuirea politicilor la nivel de țară și de autorități publice, cu elaborarea politicilor noi privind etica și deontologia în sectorul public.

Impactul asupra științei și culturii. Prin concluziile științifice și recomandările practice, teza a abordat problematica responsabilității funcționarului public din punct de vedere deontologic, fiind astfel propuse noi viziuni în materia responsabilității acestuia, coraportului dintre statutul juridic și cel deontologic al funcționarului public. Cercetătorii autohtoni interesați de subiectul vizat au posibilitatea să-și aprofundeze cunoștințele teoretice în acest domeniu, astfel fiind deschisă calea spre noi direcții în cercetarea științifică.

Planul de cercetări de perspectivă include următoarele repere:

- continuarea investigațiilor privind responsabilitatea și răspunderea funcționarului public;
- efectuarea unui studiu despre rolul și impactul responsabilității manageriale privitor la conformarea funcționarilor publici la prevederile normelor deontologice;
- evaluarea nivelului de cunoaștere și de aplicare a normelor de conduită profesională în autoritățile administrației publice centrale și locale din Republica Moldova, pentru identificarea soluțiilor de îmbunătățire a situației prin responsabilizarea funcționarului public.

Bibliografie:

1. Legea RM privind Codul de conduită a funcționarului public. Nr. 25 din 22 februarie 2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 11.04.2008, nr. 74-75 (243).
2. Rivero J., Waline J. Droit administratif, 17e éd. Paris: Dalloz, 1998. 522 p.

3. Mercuzot B. Organisation administrative: les institutions administratives françaises. Paris: Eska, 2000. 288 p.
4. Nicola I. Drept administrativ Curs universitar. Sibiu: Univ. Lucian Blaga, 2007. 579 p.
5. Гуцуляк В. Административное право Республики Молдова. Chişinău: „Elena-V.I.”, 2007. 464 с.
6. Guţuleac V. Drept poliţienesc. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. 336 p.
7. Бельский К., Козлов Ю.М., Колибаба Г.И. Административное право. Москва: Юристъ, 2001. 728 с.
8. Vedinaş V. Deontologia vieţii publice. Bucureşti: Universul Juridic, 2007, 391 p.
9. Sîmboteanu A. Teoria administraţiei publice. Chişinău: CEP al USM, 2008. 221 p.
10. Țurcan S. Statutul juridic al funcţionarului public. În: Cartea albă, situaţia autonomiei locale în Republica Moldova. Chişinău: Cartier, 2000. p. 23-38.
11. Oroveanu M. Tratat de drept administrativ, ediţia a II-a revăzută și adăugată. Bucureşti: Cerna, 1998. 618 p.
12. Козырин А.И., Штатинина М.А. Административное право зарубежных стран. Москва: Спартак, 2003. 464 с.
13. Loi du République Française n° 83-634 du 13 juillet 1983 portant droits et obligations des fonctionnaires. Loi dite loi Le Pors. Version consolidée au 21 juin 2016.
<http://www.legifrance.gouv.fr/> (vizitat 21.06.2016)
14. Legea RM cu privire la funcţia publică și statutul funcţionarului public. Nr. 158-XVI din 04 iulie 2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 23.12.2008, nr. 230-232, (840).
15. Cornea V. Deontologia funcţiei publice. Note de curs. Cahul: Universitatea de Stat din Cahul, 2009. 110 p.
16. Rădulescu C. Deontologia funcţiei publice. Suport de curs. Bucureşti: Universitatea din Bucureşti, 2006. 192 p.
17. Mostovei T. Deontologia funcţionarului public: de la norme morale spre conduită profesională. În: Legea și Viața, 2009, nr. 2. p. 19-23.
18. Preda M. Drept administrativ, partea generală. Bucureşti: Lumina Lex, 2000. 400 p.
19. Guţuleac V. Drept administrativ. Chişinău: Tipografia centrală, 2013. 600 p.
20. Leonardescu C. Etică și conduită civică. Ediție îngrijită și studiu introductiv de dr. C. Stroe. Bucureşti: Lumina Lex, 1999. 136 p.
21. Iorgovan A. Tratat de drept administrativ. Vol. II. Bucureşti: Nemira, 1996. 687 p.
22. Guţuleac V., Mostovei T. Încălcarea normelor de conduită ca temei al răspunderii administrativ-disciplinare a funcţionarului public. În: Legea și Viața, 2015, nr. 9, p.13-18.
23. Legea RM privind declararea averii și a intereselor personale. Nr. 133 din 17 iunie 2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 23.07.2016, nr. 245-246, (513).
24. Guţuleac V., Mostovei T. Funcţionarul public față în față cu conflictul de interese: reglementare, exemplificare și soluționare de situații. În: Jurnalul juridic național: Teorie și practică. Chişinău, 2014, nr. 2, p. 4-9.
25. Mostovei T. Conflictul de interese: noțiune, conținut, reglementare. În: Administrarea publică, 2011, nr. 2. p. 135-140.
26. Codul model de conduită pentru agenții (funcționarii) publici. Anexă la Recomandarea Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre, aprobată la 11 mai 2000, la cea de-a 106-a Sesiune. În: Standarde anticorupție ale Consiliului Europei. Strasbourg, 2009. 223 p.

27. Legea RM privind evaluarea integrității instituționale. Nr. 325 din 23 decembrie 2013. Republicat În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.08.2016, nr. 277-287 (586).
28. Мостовой Т. Механизмы по продвижению стандартов этического поведения на государственной службе. В: Правовая жизнь, Таджикский Национальный Университет, 2015, № 3 (11), с. 84-94.
29. Mostovei T. Evaluarea riscurilor de corupție în instituțiile publice – progrese și deficiențe în implementare. În: Teoria și practica administrării publice. Materiale ale conferinței internaționale științifico-practice 24 mai 2012, Chișinău, p. 174-176.
30. Mostovei T. Procedee actuale de fortificare a integrității instituțiilor publice. În: Teoria și practica administrării publice. Materiale ale conferinței internaționale științifico-practice 24 mai 2011, Chișinău, p. 106-108.
31. Guțuleac V., Mostovei T. Dreptul funcționarului public la un salariu decent conform atribuțiilor acestuia. În: Legea și Viața. 2012, nr. 8, p. 4-7.

Lista publicațiilor personale și în coautorat

În procesul desfășurării investigației științifice au fost elaborate și publicate 8 articole și comunicări științifice la tema tezei în volum de circa 4 c.a.:

1. Conflictul de interese: noțiune, conținut, reglementare. În: Administrarea publică, Nr. 2 (70) /2011, ISSN 1813-8489, Chișinău, p. 135-140; (0,6 c.a.);
2. Deontologia funcționarului public: de la norme morale spre conduită profesională. În: Legea și Viața. Nr. 2 (290) 2016, ISSN 1810-309X, Chișinău, p. 19-23; (0,6 c.a.)
3. Dreptul funcționarului public la un salariu decent conform atribuțiilor acestuia. În: Legea și Viața. Nr. 8 (248) 2012, ISSN 1810-309X, Chișinău, p. 4-7. (în coautorat cu prof. univ., dr. în drept Guțuleac Victor) (0,4 c.a.)
4. Funcționarul public față în față cu conflictul de interese: reglementare, exemplificare și soluționare de situații. În: Jurnalul juridic național: teorie și practică. Nr. 2 (6) 2014, ISSN 2345-130, Chișinău, p. 4-9. (în coautorat cu prof. univ., dr. în drept Guțuleac Victor) (0,7 c.a.)
5. Evaluarea riscurilor de corupție în instituțiile publice – progrese și deficiențe în implementare. În: Teoria și practica administrării publice. Materiale ale conferinței internaționale științifico-practice 22 mai 2012, Chișinău, pag. 78-80; (0,2 c.a.)
6. Încălcarea normelor de conduită ca temei al răspunderii administrativ-disciplinare a funcționarului public. Legea și Viața. Nr. 9 (285) 2015, ISSN 1810-309X, Chișinău, p. 13-18. (în coautorat cu prof. univ., dr. în drept Guțuleac Victor) (0,7 c.a.)
7. Procedee actuale de fortificare a integrității instituțiilor publice. În: Teoria și practica administrării publice. Materiale ale conferinței internaționale științifico-practice 24 mai 2011, Chișinău, pag. 106-108; (0,2 c.a.)
8. Механизмы по продвижению стандартов этического поведения на государственной службе. Правовая жизнь. Nr. 3 (11) 2015, ISSN 2307 – 5198, Душанбе, стр. 84-94. (0,7 c.a.)

ADNOTARE

Mostovei Tatiana. „Responsabilitatea funcționarului public prin prisma deontologiei”.

Specialitatea științifică 552.02 – drept administrativ.

Teză de doctor în drept. Chișinău, 2017.

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 231 de titluri, 3 anexe, 148 pagini text de bază. Rezultatele cercetării au fost expuse în 8 publicații științifice.

Cuvinte-cheie: statutul funcționarului public, etică, morală, deontologie, responsabilitate.

Domeniul de studiu: dreptul administrativ și deontologia funcționarului public.

Scopul tezei de doctorat constă în efectuarea unei investigații științifice, având ca menire relevarea caracteristicilor responsabilității funcționarului public din punct de vedere deontologic și regăsirea acestuia în cadrul statutului juridic al funcționarului public, cu înaintarea propunerilor vizând cadrul științific, normativ și aplicativ în materia cercetată.

Obiectivele principale: analiza elementelor constitutive și relevarea coordonatelor deontologice ale statutului juridic al funcționarului public; identificarea particularităților responsabilității și răspunderii funcționarului public; dezvoltarea esenței principiului responsabilității funcționarului public; analiza normelor conduitei profesionale și determinarea contribuției lor în asigurarea integrității instituționale; identificarea deficiențelor în aplicarea standardelor de conduită a funcționarului public.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în faptul că teza constituie un studiu amplu privind responsabilitatea și deontologia funcționarului public. Acest moment a permis concretizarea și dezvoltarea cadrului conceptual al responsabilității, ca urmare a studierii coraportului dintre statutul juridic și cel deontologic al funcționarului public, cu elaborarea recomandărilor privind perfecționarea cadrului normativ relevant. Insuficiența unor lucrări de specialitate în domeniu, precum și nivelul de investigare, determină originalitatea acestui studiu, care vine să completeze domeniul cercetat.

Problema științifică soluționată constă în fundamentarea aspectelor teoretico-practice privind semnificația responsabilității funcționarului prin detalierea noțiunilor de statut juridic și deontologia funcționarului public, care a condus la noi abordări în materia dreptului administrativ, evidențind particularitățile responsabilității și răspunderii funcționarului public, dar și ale statutului juridic și celui deontologic al funcționarului public – toate în vederea îmbunătățirii și eficientizării cadrului științific, normativ și aplicativ în materia cercetată.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în: elucidarea trăsăturilor caracteristice responsabilității și răspunderii funcționarului public pentru încălcarea normelor deontologice și argumentarea coraportului dintre statutul juridic și cel deontologic al funcționarului public.

Valoarea aplicativă a lucrării. Lucrarea poate fi utilizată în procesul de instruire a funcționarilor, studenților și masteranzilor la profilurile juridic și administrare publică, atât la predarea disciplinei „Deontologia funcționarului public”, cât și în procesul de dezvoltare profesională continuă. Rezultatele obținute sunt utile pentru elaborarea recomandărilor privind implementarea standardelor deontologice în cadrul autorităților publice.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute au fost utilizate în cadrul elaborării Politicii privind funcțiile sensibile, Codului de etică și conduită a colaboratorului vamal din Republica Moldova și Ghidului metodologic privind aplicarea acestuia. Rezultatele științifice au fost utilizate în procesul de instruire în cadrul BMSC (Border Management Staff College) OSCE.

АННОТАЦИЯ

Мостовой Татьяна. «Ответственность государственного служащего с деонтологической точки зрения». Диссертация на соискание научной степени доктора права по специальности 552.02 – административное право. Кишинэу, 2017 г.

Структура диссертации: введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 231 наименований, 3 приложения, 148 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 8-ти научных работах.

Ключевые слова: статус госслужащего, этика, мораль, деонтология, ответственность.

Область исследования: административное право и деонтология государственного служащего.

Целью диссертации является проведение комплексного научно-исследовательского анализа по выявлению характерных признаков ответственности госслужащего с деонтологической точки зрения и её места в составе правового статуса государственного служащего.

Задачами исследования являются: анализ составных элементов и деонтологических координат правового статуса госслужащего; выявление особенностей ответственности госслужащего; раскрытие сути принципа ответственности госслужащего; анализ норм профессионального поведения и определение их вклада в обеспечение институциональной целостности; выявление недостатков в применении стандартов поведения на госслужбе.

Научная новизна и оригинальность работы состоит в том, что диссертация представляет собой комплексное научное исследование по вопросам ответственности госслужащего с деонтологической точки зрения. Данный подход позволил развитие и конкретизацию концепта ответственности, соотношения юридического и деонтологического статуса госслужащего, выдвижению рекомендаций для улучшения нормативно-правовой базы. Небольшое количество научных работ в данной области определяет оригинальность данного исследования.

Решённая научная проблема состоит в научной обоснованности теоретических и практических аспектов, касающихся значимости ответственности госслужащего, путём подробного описания понятий правового и деонтологического статусов госслужащего, что привело к новым подходам в области административного права, в частности особенностей ответственности госслужащего, правового и деонтологического статусов госслужащего.

Теоретическая значимость исследования состоит в выявлении характерных признаков ответственности государственного служащего за нарушения деонтологических норм и аргументации корреляции между деонтологическим и правовым статусом государственного служащего как функционально, так и с научной точки зрения.

Аппликативная значимость работы. Работа может быть использована в ходе преподавания дисциплины „Деонтология государственного служащего" и в процессе непрерывного профессионального развития государственных служащих.

Внедрение научных результатов. Полученные результаты были использованы в ходе разработке Политики в отношении чувствительных должностей, Кодекса этики и поведения сотрудников таможенной службы Республики Молдова и Методического руководства по его применению, а также в учебном процессе в рамках ПКРС ОБСЕ.

ANNOTATION

**Mostovei Tatiana. „The responsibility of a public servant in terms of deontology”
Thesis of PhD in law. Scientific specialty: 552.02 - administrative law. Chişinău, 2017.**

Thesis structure: introduction, four chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 231 titles, 3 annexes, 148 pages of main text. The research results were presented in 8 scientific papers published.

Key words: legal status of civil servant, ethics, morals, deontology, responsibility.

Field of study: administrative law and deontology of the civil servant.

The purpose and objectives of the paper. The purpose of this study is to conduct a complex scientific research, by revealing the characteristics of the responsibilities of the civil servant in terms of deontology and retrieving it in the legal status of the civil servant by submitting proposals regarding the scientific, regulatory and applicable area under the researched material.

The main objectives: analysis of constituents and ethical coordinates revealing the legal status of civil servant; particularities identifying responsibility and accountability civil servant; revealing the essence of the responsibility servants; rules of professional conduct analysis and determine their contribution in ensuring institutional integrity; identify shortcomings in the standards of conduct for public servants.

Scientific novelty and originality resides in the fact that the thesis represents a comprehensive study on responsibility and ethics of the civil servant. Therefore, the above mentioned idea has allowed the realization and development of the concept of responsibility as a result of studying the correlation between deontology and the legal status of the civil servant with developing recommendations on improving the relevant legal framework.

Scientific issues resolved consists in substantiating the theoretical and practical aspects regarding the significance of accountability of the civil servant by detailing the concepts of legal status and deontology of the civil servant, which led to new developments in the field of administrative law, highlighting the particularities of responsibility and liability of the civil servant, as well as the legal status and deontology, all in order to improve the efficiency and the scientific, regulatory and applicable framework in the matter investigated.

Theoretical significance of the research of the research lies in: elucidating characteristic features of the public servant responsibility and liability for the violation of deontological norms and the reasoning of correlation between deontological and legal status of civil servant.

Applicative value of the paper. Conclusions and recommendations in this scientific study have a real applicative value, constituting a guarantee of promoting deontological values in the public service. The thesis can be used in the training of civil servants, students and masters purchasing a degree in Law and Public Administration, both at teaching the subject "Deontology of the civil servant", as well as in the process of continuing professional development. The results are helpful for developing recommendations on the implementation of ethical standards within the public authorities.

Implementation of scientific results. The results were used to formulate policy on sensitive posts, the Code of Ethics and Conduct for the customs officers from Moldova and Methodological guidance on its application. Research results were used in the training process within the OSCE Border Management Staff College.

MOSTOVEI TATIANA

**RESPONSABILITATEA FUNCȚIONARULUI PUBLIC
PRIN PRISMA DEONTOLOGIEI**

SPECIALITATEA: 552.02 – DREPT ADMINISTRATIV

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 18.01.2017

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar.: ...

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 60 ex.

Comanda nr. 306

m. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 200
SRL „SOLVEX”